

dr hab. inż. arch. Łukasz
Wojciechowski, prof. PWR.

Katedra Architektury
Użyteczności Publicznej,
Podstaw Projektowania
i Kształtowania
Środowiska, Wydział
Architektury Politechniki
Wrocławskiej

**Recenzja rozprawy doktorskiej „Kultura konkursów
architektonicznych w Polsce w latach 2014-2023. Charakterystyka
i praktyki na tle Europy” przygotowanej pod kierunkiem
dr hab. inż. arch. Joanny Giecewicz**

Podstawa opracowania

Recenzja została opracowana na podstawie uchwały Rady Naukowej Dyscypliny Architektura i Urbanistyka Politechniki Warszawskiej nr 551/II/2024 z dnia 17 września 2024 r., a także na podstawie rozprawy doktorskiej Pana mgr. inż. arch. Macieja Kowalczyka pt. **Kultura konkursów architektonicznych w Polsce w latach 2014-2023. Charakterystyka i praktyki na tle Europy** przygotowanej pod kierunkiem dr hab. inż. arch. Joanny Giecewicz.

Recenzję opracowano w oparciu o art. 187. 1. Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce Dz. U. 2018 poz. 1668.

Analiza opracowania

Praca pisemna w języku polskim liczy 263 strony. Składa się z sześciu rozdziałów głównych i czterech zawierających: spis ilustracji, wykaz tabel, bibliografię i obszerny aneks.

W pierwszym rozdziale przedstawiono m.in. cel naukowy pracy, stan badań, zakres oraz tezę i metodę badań. Ten fragment został przygotowany prawidłowo, cele poznawczy i praktyczny są postawione rzeczowo, a teza jest klarowna i zgodna ze znanym mi stanem faktycznym i potrzebami dot. konkursów architektonicznych.

W drugim rozdziale Autor w sposób wyczerpujący opisał cechy konkursów, ich typologię, definicje. Nie bez znaczenia są także uwagi o trudnościach w ocenie prac konkursowych (na przykładzie

niejednoznacznej definicji jakości architektonicznej), bo świadczą o znajomości problematyki związanej z uznaniowym charakterem pracy sądów konkursowych.

W trzecim rozdziale **Konkursy architektoniczne w Europie**, poza zarysem rozwoju procedur konkursowych, Autor uwydatnia różnice w ich koncepcjach i organizacji w oparciu o takie aspekty jak m.in. anonimowość uczestników, skład sądu konkursowego i forma prezentacji. Rozdział ten w sposób jasny zapoznaje czytelnika z wypracowanymi praktykami z Niemiec, Szwajcarii i Flandrii, gdzie kultura konkursowa jest na wysokim poziomie.

W rozdziale tym, choćby ze względu na działalność Autora, zabrakło rozwinięcia tematu publikacji pokonkursowych tj. stron internetowych czy czasopism architektonicznych publikujących wyniki konkursów. Takim magazynem jest np. niemiecki „Wettbewerbe Aktuell”, gdzie obok prac konkursowych prezentowane są także realizacje projektów wcześniej wyłonionych w tym trybie, a wiele czasopism ma sekcje dot. rozstrzygnięć, np. szwajcarski „werk, bauen + wohnen”. Takie publikacje w sposób znaczący przyczyniają się do budowania kultury konkursowej.

W czwartym rozdziale **Konkursy architektoniczne w Polsce** Autor przedstawia powściągliwy szkic historyczny, a także sytuację współczesną, którą rozpoznaje w sposób wyczerpujący. W mojej ocenie warto byłoby szerzej opisać przykłady organizacji konkursów w XX w., a ich w literaturze, choćby „Architektury”, nie brakuje. Ta uwaga nie ma jednak charakteru kategorycznego.

W **Zakończeniu** Autor formułuje wnioski, które uważam za w pełni uzasadnione i zbieżne z moim doświadczeniem konkursowym. Za bardzo wartościowy uważam podrozdział **6.2. Rekomendacje dla konkursów**, w szczególności warte są podkreślenia postulaty: o większej niezależności sądu od organizatora, o kontakcie zamawiającego z uczestnikami np. w formie wizji lokalnej oraz o ograniczaniu roli wizualizacji na rzecz makiet. Ten ostatni postulat bez wątpienia pozwoliłby skupić się na merytorycznych aspektach prac, co jest trudne nawet wśród doświadczonych jurorów skonfrontowanych z atrakcyjnym obrazem.

Za drobny mankament uważam brak postulatu o publikowaniu opinii jury na temat poszczególnych prac konkursowych (o czym Autor napomyka na s. 71 w rozdziale 3). Choć jest to bez wątpienia temat dyskusyjny i ryzykowny pod względem prawnym, to wiarygodność i rzetelność sądu konkursowego powinna być budowana także na odpowiedzialności wobec dużego nakładu pracy każdego z uczestników konkursu, którym być może należy się informacja zwrotna w formie komentarza.

Warto rozważyć, czy zagadnienie nierówności płci, manifestujące się w mniejszej liczbie kobiet będących członkiniami jury (szczególnie architektek), nie powinno być poruszone w rekomendacjach, jeśli praca

zostanie przeznaczona do druku. Wstuchując się w głos środowiska, problem ten bez wątpienia istnieje i choćby krótkie odniesienie się do niego mogłoby być wartościowym głosem Autora.

Bibliografia ukazuje szerokie zainteresowanie Autora tematem i wskazuje na różnorodność studiowanych źródeł zarówno polsko jak i niemiecko oraz angielskich.

Obszerną część opracowania stanowi **Aneks**, który jest analizą przypadków. Przejrzyste opracowane dane pozwalają na zrozumienie charakterystyki konkursów i ich porównanie. Obok podstawowych informacji, na uwagę zasługują dane o liczbowym stosunku sędziów architektów do pozostałych jurorów czy liczba nadesłanych prac w relacji do liczby zgłoszeń. Każdy konkurs jest także szerzej przedstawiony na stronie internetowej Archi-konkurs, której Doktorant jest współautorem. Takie powiązanie pracy doktorskiej z działalnością zewnętrzną jest bardzo wartościowe.

Język dysertacji jest prosty i czytelny. Ze względu na nieliczne błędy językowe, warto rozważyć korektę redakcyjną przy ewentualnym wydaniu pracy.

Opracowanie graficzne danych jest bardzo przejrzyste i nie budzi wątpliwości, podobnie jak układ analizy przypadków.

Ocena ogólnej wiedzy teoretycznej

Praca prezentuje wielowątkowe podejście do tematu zarówno od strony organizacyjno-prawnej (**4.3. Konkurs architektoniczny w okresie badań**) jak i warsztatu projektowego (np. świadomość trudności z przedstawieniem rozwiązań proekologicznych na poziomie instalacyjnym już na etapie koncepcji konkursowej, **s.120** czy postulat dążenia do zmniejszania zakresu prac konkursowych w kierunku przedstawienia rozwiązań sprzyjających merytorycznej ocenie i porównaniu ich, **s. 119**). W pracy prześledzono: rolę organizacji zawodowych (Stowarzyszenie Architektów Polskich, Izba Architektów Rzeczypospolitej Polskiej) w przeprowadzaniu konkursów, podstawowe kryteria oceny prac, a także np. honoraria, które nie są bez znaczenia przy opracowywaniu konkursu – ukazując całą gamę czynników wpływających na kształt postępowań. Na tej podstawie oceniam, że Autor wykazał się w dysertacji pełną znajomością tematu.

Ocena umiejętności samodzielnego prowadzenia pracy naukowej

Praca naukowa została poprowadzona z dużą znajomością tematu od strony praktycznej i teoretycznej, o czym świadczą informacje zawarte w części opisowej jak i opracowane jako badania własne liczne przykłady konkursów organizowanych w ostatnich latach w Polsce. Istotnym aspektem pracy naukowej w dziedzinie architektura i urbanistyka jest zrozumienie jej specyfiki na pograniczu warsztatu (projektowego

i organizacyjnego) oraz wiedzy teoretycznej, czym Autor wykazał się w sposób niebudzący wątpliwości.

Ocena oryginalności rozwiązania problemu i jego zastosowania

W dysertacji przedstawiono podjętą problematykę w sposób oryginalny, uporządkowano rozproszoną wiedzę i opinie środowiskowe o konkursach. Przedstawione w **Analizie przypadków** zestawienia i karty są autorskim wkładem w dyskurs zawodowy i naukowy, opartym na rzetelnej bazie teoretycznej i aktualnych badaniach procesów konkursowych. Praca bez wątpienia może być zastosowana jako punkt odniesienia i poradnik dla organizatorów konkursów oraz może wzbogacić wiedzę potencjalnych uczestników. Sama platforma internetowa współtworzona przez Doktoranta i powiązana ściśle z Jego pracą dokorską jest rozpoznawana w środowisku.

Wnioski

Autor wykazał się znajomością teoretyczną tematu, dobrze przeprowadził pracę naukową, która jest oryginalna i przydatna przy organizacji jak i uczestnictwie w konkursach architektonicznych. Należy podkreślić, że w pracy poruszono temat aktualny i istotny dla dziedziny architektura i urbanistyka na poziomie teoretycznym i praktycznym. Praca spełnia kryteria stawiane rozprawom doktorskim zgodnie z art. 187. 1. Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce Dz. U. 2018 poz. 1668. Wnioskuje o dopuszczenie pracy do publicznej obrony.

EMILIA WYKŁADOWA